

Xəyalə Zərrabqızı

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

"Dərgi hür təfəkkürün kalesidir" – deyirdi Cəmil Məriç. Gerçəkdən də hür təfəkkürün qalası ola bilmək böyük cəsarət işidir.

Cumhuriyyət dönəmində Türkiyənin əsas ədəbiyyatşünaslıq mərkəzlərindən biri olan və Türk dünyasının dörd bir yanından axışmış gələn ziyalıların müqəddəs ocaq bildiyi Türk Ədəbiyyatı Vəqfini yaratması və Vəqfin ayrılmaz bir parçası olan "Türk ədəbiyyatı" dərgisini təsis etməsi Ahmet Kabaklının ədəbiyyat və mədəniyyət tariximizdə gerçəkləşdiriləyən əvəzsiz xidmətlərindədir.

15 Ocak 1972-ci il "Türk ədəbiyyatı" dərgisinin ilk sayının işıq üzü gördüyü gündür. Bu il ədəbi-fəlsəfi, elmi-publisistik yönüylə Türk dünyasında milli düşüncənin inkişafında bir mərhələ, təmayül, məktəb yaradın dərgininin yaranmasından 50 il dər. Fuad Köprülü, Cəmil Məriç, Mehmet Kaplan, Erol Güngör, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, İsgəndər Öksüz, Əminə İşınsu, Ömər Lütfü Mete kimi milli düşüncəli aydınların ətrafında toplanan dərgi 50 ildir ki, kəsintisiz yayınlanmaqla türk mədəniyyətinə və ədəbiyyatına xidmətdə bulunmaqdadır.

Türk Ədəbiyyatı Vəqfinin və eləcə də Vəqfin mətbu orqanı olan "Türk ədəbiyyatı" dərgisinin ədəbiyyat, sənət, mədəniyyət sahəsində göstərdiyi misilsiz xidmətləri təkcə Türkiyəni deyil, türk dili və düşüncəsi ətrafında birləşən qardaş türkdillil dövlətləri və o cümlədən, Azərbaycanı əhatə edir. Türk Ədəbiyyatı Vəqfi İstanbula gədən hər bir Azərbaycan ziyalı üçün müqəddəs ocaqdır. Sözün bütün mənalarda, Vəqf bir yurd yeri, ata ocağı kimi hansı doğmalıqdadırsa, "Türk ədəbiyyatı" dərgisinin hər bir səhifəsi də bizlər üçün eyni doğmalığı kəsb etməkdədir.

Böyük mütəfəkkir Ahmet Kabaklı Haqqa yürüdükdən sonra dərgiyə professor İsa Kocakaplan, Bəşir Ayvazovlu, Bəxtiyar Aslan baş redaktorluq etmişlər. Öz tarixi kökləri, gələcək və milli dəyərlərə bağlılığı ilə yaddaşlarda işığa çevrilən "Türk ədəbiyyatı" dərgisinin baş redaktorluğu kimi böyük ədəbi məsuliyyət və mənəvi missiyanı bu gün Türk dünyasının sevilən qələm adamı, istedadlı yazıçı, tərüməçi İmdat Avşar layaqlı yerinə yetirməkdədir.

Şeyxülmühərririn başladığı qutlu yolun mənəvi miraslığını üstlənən İmdat bəyin bu zaman ərzində ortaya qoyduğu böyük işlər Onun ədəbi vicdanı, yoluna və qələminə layiqli bağlılığını, paradigmatik düşüncə tərzi, milli və bəşəri məsələlərə yanaşma özəlliyini, dünyaya və xüsusən Türk dünyasına dair məsələlərə sərəgilədiyi baxış obyektivliyini bir daha təsdiq etməkdədir. İmdat bəyin baş redaktorluğu ilə işıq üzünə gələn hər bir buraxılış uzun illərin sınağından çıxmış təcürübəyə əsaslandıqı, kökə bağlı olduğu kimi, eyni zamanda yeni ruh, yeni nəfəsi ilə həm Türkiyədə, həm də Azərbaycanda böyük rəğbət və maraqla qarşılanmaqdadır.

50 il boyunca sözün həqiqi mənasında, türk milli düşüncəsinə sۆykənərək hür təfəkkürün binasını qoyan "Türk ədəbiyyatı" dərgisinin bu günümüzədə ən yüksək səviyyədə işıq üzünə gəlməsi istiqamətində dəyərli böyüyüm, Ustadım İmdat Avşarbaşda olmaqla dərginin bütün yaradıcı hey-

ti vicdanla çalışmaqdadır. Ahmet Kabaklı bir məqaləsində yazır ki: Düşüncənin milli oluşu geniş anlamda millətin milli zövqünün və milli həyatının əsəri olunuşundadır. Dil və düşünce kökə söykənəndə milliləşir və daha da bütövləşir.

Bu mənada, "Türk ədəbiyyatı"nın hər sayını vərəqlədikcə dərginin ədəbi-bədii, elmi-fəlsəfi mündəricəsi dəyərində həm də milli düşüncəyə köklənmiş mənəviyyat abidəsi olduğunu müşahidə etməkdəyik. Zəngin ədəbi

50 illik böyük bir zamanda bir ədəbiyyat dərgisini yaşatmanın çətinliklərinə, sıxıntılara bizdən öncəki nəsillər mütəmnlə sinə gəmişlər. Bu il Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin "Türk ədəbiyyatı" dərgisini "İlin dərgisi" mükafatına layiq görməsi, əslində, bizdən öncəki nəsillərin uğurudur – deyə fikirlərini əsaslandırır İmdat bəy...

Baş redaktorun "Həsbi-hal"ından sonra dərginin ilk səhifələrində yer alan mütəfəkkir ziyalı, mərhum Ahmet Kabaklının "Çıxarkən" başlıqlı manifest xarakterli yazısı "Türk ədəbiyyatı"nın ətrafında cəmləşən qələm əhli

masından 21 il ötür. Əlli illik bir mədəniyyət qalasının təməlini qoyan və bu qutlu ocağın məşəlini yandıran ustadımızı rəhmət və minnətlə yad edirik!"

2022-ci il dərginin 50 illik yürüdü-yü yola, tarixə şahidlik edənlərin xatirələrini, dəyərləndirmələrini yayınlamaq təşəbbüsündə bulunan baş redaktorun Fevral sayının ilk səhifələrində Ahmet Kabaklının yetirməsi M.Mehdi Ergüzəlin yazısına yer verməsi olduqca təqdirəlayiqdir.

"Milli ədəbiyyatımızın qalası Türk ədəbiyyatı 50 yaşında" yazısıyla M.Mehdi Ergüzəl bu müqəddəs ocaqdakı xatirələrin işığında milli ədəbiyyatımızın qalası olaraq dəyərləndiyi dərginin şahid olduğu illəri, o illərin hadisələrini vərəqləyir.

Söhbətlərimizin birində İmdat bəy demişdi ki: "Ədəbiyyatla və sənətlə edilən mücadilə hərbi və siyasi mücadilədən daha dərin və ciddi izlər qoymaqdadır. Və biz ədəbi mücadiləmizi reallaşdırma bildiyimiz qədər daha böyük zəfərlər qazanmış olacağıq!"

Ustadım İmdat Avşar baş redaktor olduğu "Türk ədəbiyyatı"nın 50 illik yubileyi münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edir, başda "Türk ədəbiyyatı Vəqfi"nin başqanı, dəyərli böyüyümüz əziz Səhət Kabaklı olmaqla bütün yaradıcı heyətə - Prof.dr. İsa Kocakaplan, prof.dr. Ömür Ceylan, prof.dr. Tuba İşınsu Dumuş, prof.dr. Mesut Şen, prof.dr. Aləttin Karaca, doç.dr. Gökhan Tunç, dr. Necati Tonga, yazar-şair A.Yağmur Tunali, Saa-det xanım Ömeci, Nuray Ömek, En-ver Uğur Aykol, Atilla Ceylan və Halit Baykalın şəxsinde bütün dostlarımız Azərbaycanlı qucaq dolusu salamlar və sayğılar göndərir, dərginin gələcək fəaliyyətində başaclar diləyir!

Milli ədəbiyyatımızın Qalası – "Türk ədəbiyyatı" dərgisi 50 yaşında...

ənənələrə və milli məfkurəyə söykən-məsi, sözün həqiqi mənasında, dərginin daha oxunaqlı olmasını şərtləndirir.

"Türk ədəbiyyatı"nın Ocak (yanvar) və Şubat (fevral) saylarını vərəqlədikcə, 50 illik qutlu Yolu işıqlandıran

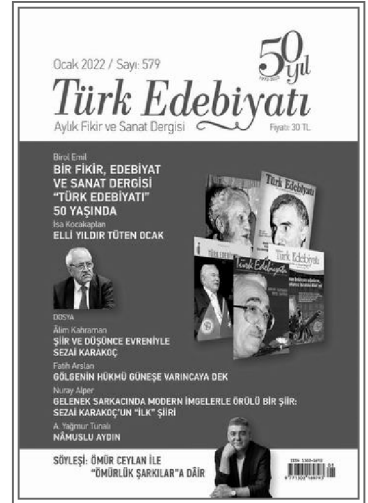
üçün 15 yanvar 1972-ci ildən bugünə qədər və bundan sonra yol bələdçisi təsiri bağışlayır.

Professor Birol Emil "Bir fikir, ədəbiyyat və sənət dərgisi "Türk ədəbiyyatı" 50 yaşında" adlı məqaləsi ilə oxucunu 1971-ci illərə aparır, gənclik

söylədi ki, yanımda çalışmaq üçün bir kadra ehtiyacım var. Getdim. Vəqfin müdiri, dərginin də yazı işləri müdiri olan mərhum Niyazi Yıldırım Genç osmanoğlu ilə söhbətədikdən sonra işə başladım. O zamankı şərtlərə görə dərginin işində xeyli axsamalar var idi. Satış çox azalmışdı. Dərginin cəmi 500 abunəsi var idi. O abunələrdə mərhum Alparslan Türkeşin MHP təşkilatları idi. Qərribə burasıdır ki, kimsənin dərgiyə iltifat etmədiyi bir dövərdə Türk ədəbiyyatına MHP təşkilatları abunə idi. Bunu Alparslan Türkeş sağlamışdı. Əlbəttə ki, böyük lider olmaq asan məsələ deyildi.

Dərginin yayın işlərində maddi sıxıntılar Kabaklıhocayı son dərəcə narahat edirdi, bu durum 1981-ci ilin fevralına qədər davam etdi. Fevral aylarında Ahmet Hoca Kamal İlicakdan maddi dəstək istəmək məcburiyyətində qaldı. 48 səhifəlik bir dərginin rəhmətlik Kamal İlicak Tərümən təsislərində heç bir təmənnsiz 8 ay boyunca çap etdi. Dərgi bu günkü səviyyəyə gəlib çıxana qədər bunu bənzər xeyli çətinliklərdən keçib uzun bir yol gəldi – deyə xatirələrini vərəqləyir İsa Kocakaplan.

"Türk ədəbiyyatı"nın Şubat (fevral) sayını vərəqləyərkən eyni ədəbi mənzərənin şahidi oldum. Oxucularını sevgilə salamlayan İmdat bəy "Həsbi-Hal"da fevral ayında Haqqa qovuşan KabaklıHocanın əziz xatirəsini rəhmətlə anır: "8 fevral dərgimizin qurucusu, şeyxülmühərririn Ahmet Kabaklının Haqq dünyasına qovuş-

yazılar ədəbi-fəlsəfi mündəricəsi ilə diqqətimi çəkdi. Dərginin ilk səhifəsindən baş redaktor İmdat bəyin "Həsbi-hal", şeyxülmühərririn Ahmet Kabaklının 50 il bundan öncə ilk say işıq üzünə gərəndə qələmə aldığı "Çıxarkən" adlı müraciət yazısı, professor Emil Birolun "Bir fikir, ədəbiyyat və sənət dərgisi Türk ədəbiyyatı 50 yaşında" və professor "İsa Kocakaplanın " 50 ildir yanan ocaq" məqalələri dərginin yarım əsr boyunca keçib gəldiyi keşməkeşli yola ayna tutur.

Dəyərli İmdat bəy böyük təvəzükartlıq və minnətdarlıq duyğusu ilə illərin maddi-mənəvi çətinliklərinə rəğmən dərginin işıq üzünə gərəndə özündən əvvəlki redaktorlar və yaradıcı heyətin fədakar əməyini vurğulamaqla bərabər bu il Türk ədəbiyyatının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən "İlin dərgisi" mükafatına layiq görülməsini bundan öncəki ədəbi nəsillərin və yöneticilərin uğuru hesab edir: "Dərgimiz bu sayı ilə yayım həyatında ki yanm əsrlik sürəci tamamlayır. 50 ilimizin ilk sayını çıxarmaq bəndənizə nəsil olsa da bu ehtişamin əsl memarı – başda qurucumuz, "yazıların mənəvi-başqanı" Ahmet Kabaklı və bu mənəvi estafeti ondan alan İsa Kocakaplan, Bəşir Ayvazovlu və Bəxtiyar Aslandır. Bu uğurda – hər bir sayımızın işıq üzünə gərəndə zəhmətli olan dəyərli böyüklərimizin, elm, mədəniyyət və sənət xadimlərinin, 50 ildir yazılan ilə ədəbiyyatımıza misilsiz xidmət edən yazarların payı böyükdür. Ədəbiyyat tariximizdə ən uzunömürlü dərgilərdən biri olan "Türk ədəbiyyatı"nın – bu müqəddəs ocağın məşəlini sönməyə qoymayan qəhrəmanlara minnətdaram. Vəfat edənlərə Allahdan rəhmət, həyatda olanlara sağlıqlı və uzun ömür diləyirəm.

xatirələrini vərəqləyərək dərginin çıxacağı ərəfədə mərhum Ahmet Kabaklı ilə Mehmet Kaplanın söhbətlərini yada salır: "1971-ci ilin oktyabr ya noyabr ayı idi. Bir gün əzizim üllimim prof.dr. Mehmet Kaplan: "Birol, Ahmet Kabaklı bir dərgi çıxarmaq istəyir. Məni Çağaloğlundakı yerinə dəvət etdi. Gəl birlikdə gedək", - dedi. Çağaloğlundan Sirkəciyə ənərək küçənin solunda üç mərtəbəli bir binanın ikinci mərtəbəsində çox sadə döşənmiş, əşyası bir masa, bir neçə stul, bir kitab rəfindən ibarət olan bir otağa girdik. Ahmet Kabaklı bizi həmişəki sayğı və mütəvaziliklə qarşıladı. Mən o zamanlar dr.assisent idim. İki müəllimin söhbətini diqqətlə dinləyirdim. Ahmet Kabaklı "Türk ədəbiyyatı" adıyla bir dərgi çıxarmaq arzusunun, Türk oxucusunu ədəbi-bədii səviyyəsi olmayan dərgi "hərc-mərdliyindən" qurtarmaq yolunda çabasından, layihəsini hazırladığı "Türk ədəbiyyatı"nın Türk ruhuna və milli şüuruna bağlı bir sənət toplusu olacağından söhbət açdı".

Professor Birol Emilin 50 il bundan öncəki xatirələri vərəqləməsi "Türk ədəbiyyatı"nın yayınlanmasının hansı zamanda necə bir mənəvi ehtiyacdən doğulduğunu oxucunun təsəvvüründə canlandırır.

Professor İsa Kocakaplan "Əlli ildir yanan ocaq" məqaləsində "Türk ədəbiyyatı" ailəsinə qədəm qoyduğu illəri xatırlayır, dərginin yayınlanması ərəfəsində mərhum Ahmet bəyin necə zorluqlara sinə gərdiyini, hansı maddi-mənəvi yoxluqlarla üz-üzə gəldiyini və bütün çətinliklərə mətinliklə dözdüyünü qələmə alır: "Mənim "Türk ədəbiyyatı" dərgisində çalışmağa başlamağım təxminən 1979-cu ilin aprelinə təsadüf edir. Müəllimim Nuri Soydal bir dərgidə çalışırdı. Məne